

MEHMET SAİT ERGİN HOCA İLE SÖYLEŞİ

Muzaffer Çelik

Şarkiyat Araştırmaları Derneği

1933 yılında Diyarbakır'ın Hazro ilçesinde doğmuş, klasik medreselerde dini eğitim görmüş, Diyarbakır'da Merkez vaizliği, çeşitli ilçelerde Müftülük yapmış ve son olarak Silvan müftüsü iken emekli olmuş olan Mehmet Sait ERGİN hocamız ile klasik medrese eğitimi serüveni hakkında bir sohbet yaptık. Aşağıda Hocanın bu konuda anlattıklarını okuyacaksınız.

- Hocam bize kendinizi tanıtabilir misiniz?

M.Sait Ergin : -1933 yılında Diyarbakırın Hazro ilçesinde doğdum. 7 yaşında ilkokula başladım. 1945 yılında ilkokulu bitirdim. O tarihten sonra Medrese eğitimime başladım. İlk dersimi Molla Abdullah Düşünücü'den “Gayetul ihtisar” kitabını okumakla almaya başladım. M Abdullah o zamanlar Hazrolu Hacı Fettah Hocaefendi'nin yanında ders okuyordu. Daha sonra aynı medresede eğitim gören Til-alolu Molla Sıddık'dan Arapça öğretiminin ilk kitabı olan “Emsile” kitabını okudum. “Bina “ kitabını da M. Abdullah'ın yanında okudum.

- Hangi tarihlerde okudunuz?

-1945 yılının kış aylarında ve 1946 başlarında Mart ayına kadar Hazro'da okudum. Mart ayında dayım Molla Ahmet Meylani'nin fahri imamlık yaptığı Diyarbakır'ın Küçük köyüne gittim. Küçük dayım Molla Mehmet Zahid Meylani onun yanında okuyordu. Ben de M. Zaid Meylani'nin ders almaya başladım. Benim dışımda birkaç öğrenci daha vardı. Büyük dayım o sırada Müftülük imtihanı için D.Bakıra gidip geliyordu. O dönemin Diyarbakır müftüsü Ömer Vehbi Yardım Hoca efendi idi. Dayım Müftülüğü kazanıp Diyarbakır'ın Lice ilçesine Müftü olarak atandı. Küçük dayım da ağabeyinin yerine bu köyde fahri imamlığa başladı.

-Dedeniz de bu köyde fahri imamlık yapmıştı değil mi?

-Evet, dedem (dayım Ahmet Meylani'nin babası) Molla Abdullah Vehbi efendi de burada fahri imamlık yapmıştı. M. Mehmet Zahid dayım o zaman bekârdı. Medrese eğitiminde bazı kitaplar ezberleniyordu. İlk başlarda ben dersleri ezberleyemeyeceğimi düşünüyordum. Dayım bunu duyunca kızdı ve beni yüksek bir yerden aşağı attı. Bana aldığım dersleri tekrar baştan başlattı. O korku ile ders aldığım “Emsile”, Bina”, “İzzî”, “Avamîl” kitaplarını ezberledim. Dayımın bu konuda bana çok faydası oldu. Yaz olunca köy sıcak olduğu için izin isteyip tekrar Hazro'ya döndüm.

Hazro'da birkaç gün kaldıktan sonra ders arkadaşlarım olan Ahmet ve Mehmet Bilici kardeşlerin Hazro'ya bağlı Şeyhan köyünde fahri imamlık yapan Molla Hadi'den ders almaya gittiklerini görünce bende onlarla birlikte faqi'lige (medrese öğrenciliği başlangıç dönemi) gittim. Molla Hadi hoca takva sahibi ve sufî meşrep bir insandı. 2 hafta

kadar kendisinden ders aldıktan sonra oradan vazgeçerek tekrar Hazro'ya dönük. O sıralar “tayın”ımız (medrese hayatı boyunca yöre halkından elde ettiğimiz yiyeceğimiz) ekmek ile pekmezdi. Köylüler fakir idiler. Bu yüzden daha fazla ve çeşitli yemek verme imkânları yoktu. O sıralar küçük kardeşim, bir gün oyun oynarken evimizin damdan düştü, kolu yaralandı ve kangren oldu. Tedavi için onu Diyarbakır'a götürdüler ve sol kolu omzundan kesildi. Bu durum beni olumsuz yönde çok etkiledi ve Sonbahara kadar ders okuyamadım.

Sonbaharda ders almak için tekrar Hacı Abdülfettah Hoca Efendinin medresesine gittik. Hocanın kardeşi Molla Mehmet Zait Yazıcı hoca, o sıralar Hazro işkar camii imamıydı. Onun yanına gittik. O sırada hocanın epey Faqi (öğrenci)'si vardı. Bunlardan bazıları şunlardı: Hocanın kendi oğlu Molla Derviş, M. Abdullah Düşüncü, Oxin Şeyhlerinden Şeyh Alaaddin'in çocukları, M. Fettullah, M. Abdurrezak, serhatlı (Kuzey illerinden) M. Zekeriya, Ali bardaklı Kamil hocanın oğlu Mücahit ve bunların dışında birkaç kişi. Bazılarımız “talip” (dersi ileri düzeyde olan medrese öğrencileri), bazılarımız da “faqi” idi.

- O dönemden bazı hatıralarınızı anlatabilir misiniz?

- Bir gün baktık Karaz'lı (Kocaköy) Molla Şefik'in kardeşi M. Abdurrahim geldi. Seyda'mızdan ders okumak için müsaade etmesini istedi. Hocamız medresede yer olmadığı için kendisini alamayacağını belirtti. O da bir gece için müsaade istedi, hocamız izin verdi. Cuma geceleri faqi'lerin eğlence gecesi oluşu için herkes kabiliyeti ölçüsünde şiirler söyler, oyunlar oynar, taklitler yapardı. Abdurrahim o gece değişik hayvan taklitleri değişik temsiller yaparak hocamızı güldürdü. Aslında hocamız sert ve otoriter birisiydi. Hocamız onun temsillerine gülerken M. Aburrahim: “Bence Seyda bana yer ayarlar” diyerek hocamızın bu zaafından yararlanmak istedi. Hocamız: peki ben seni kabul ettim, ancak şu şartla ki, sana dersini ben değil talip'ler verecek” dedi. M. Abdurrahim tekrar birtakım şakalar yaparak hocamızı güldürmeye başladı ve araya şu sözü attı : “Bence dersimi bana Seyda verecek” Hocamız: “beni gafil avladım” deyip onun önerisini kabul etti. Böylece M. Abdurrahim kendisini medreseye kabul ettirmeyi başardı.

1947 yılında hocamız Molla Zahid'in kayınbiraderi İsmail Hakkı Beyin oğlunun düğünü oldu ve bu nedenle hepimizi Hazro'nun Hanik köyüne davet ettiler. Düğün 3 gün sürdü, faqiler için epeyi eğlenceli geçti. Düğünden sonra İsmail Hakkı Bey, Hocamıza köylerinin fahri imamlığını yapmasını önerdi tüm talebelerini iaşelerini karşılayacağını belirtti. Hocamız pek istememesine rağmen onu kırmadı. İki hafta içinde taşınıp Hanik köyüne gittik. O baharımız Hanik köyünde güzel bir şekilde geçti. Gece yaralarına kadar kitap metinlerini okuyorduk. Hocamız M. Zahid Yazıcı'dan “*Terkiba kurmancı*” ve “*Şerhu'l-Muğni*” kitabının yarısını, “*Sadullah-i Sağir*” kitabını okudum.

Yaz mevsimi geldiğinde İsmail Hakkı Bey, yayla'ya gideceğini ve Hocamızın ve faqilerin de kendisi ile beraber gelmesini arzu ettiğini söyledi. Bunun üzerine eşyalarımız hayvanlara yüklenerek bizler de yaya olarak Lice civarında bulunan Rûstam yaylalarına gittik.

- Rûstam Lice'nin hangi tarafında yer alıyor?

- Lice ile Bingöl arasında tam Diyarbakır-Bingöl sınırında olan bir yayladır. Gayet serin ve güzel bir yerdi. Orada bir pınar vardı hocamız ve İsmail Hakkı Bey bizler için topraktan güzel bir havuz yapmışlardı.

Bir müddet burada kaldıktan sonra hocamızdan izin isteyip Hazro'ya gitmek istedim. Hocam izin verince önce Lice'ye gittim. Orada dayımı ve anneannemi ziyaret ettim ve yaya olarak Hazro'ya gittim. Hazro'ya ulaştığımda Topalan mahallesinin camisi yapılıyordu. Sonbahara kadar okumaya ara verdim.

Sonbaharda Seyda Hacı Abdülfettah, faqi okutmaya başladı. Kozluklu Molla Sabri İnal, gelip onun yanında ders okumaya başladı. Bu, onun ikinci sefer geliyordu. İlk defa askerlikten önce gelmişti, ikinci defa gelişi ise askerliğini yaptıktan sonraydı. Amcam Molla Tayfur ve Hezanlı Şeyh Abulbaki de seydanın yeni talebeleri arasındaydı. Seyda ders vermeye başladı. Amcam, Seyda'dan “Şerhu'ş-Şemsiye” kitabını okuyordu ve Topalan mahallesi camiinde kendi faqi'lerine ders veriyordu.

“Şerhu'l-Muğni” kitabının kalan yarısını amcamın yanında Topalan mahallesi camiinde okudum. 1948 yılının bahar mevsiminde amcam bana: “Siirt-Kurtalan ilçesine bağlı Zoqeyd köyüne gidip daha önce yanında okuduğum seydam Şeyh Cüneyd'den ders almaya gideceğim,” dedi.

Ben de onunla birlikte gitmeye karar verdim. Diyarbakır'dan amcam ile beraber trenle Kurtalan'a gittik. Şeyh Cüneyd, bir hafta Zoqeyd köyünde, bir hafta da Seâti köyünde ders veriyordu. Kendisi iki evliydi, bir evi Zoqeyd, diğer evi Seâti köyünde idi. Ben orada talip seviyesinde olan Molla Ali Ayni'nin yanında “hall “ kitabını okudum. Amcam oradan erken ayrıldı.

Yaz olunca ben izin isteyip Diyarbakır'a döndüm. Amcam da Diyarbakır'da Tacettin camiinde ders okutmaya başladı. Tacettin camii eski halinde idi. Birkaç gün orada amcamdan ders aldım, fakat bir müddet sonra dersi bırakıp Hazro'ya döndüm. Yazın biz tatil yapıyorduk.

Sonbahar olunca Molla Haydar Hatipoğlu'nun, Molla Said-i Cımzerqi'nin yanında ders almaya başladığımı duydum. Ben de Diyarbakır'a gidip M. Haydar'ın yanında okumak istedim. Hazrolu Hacı Refik, Seyda Molla Said-i Cımzerki için bir ev tutmuştu. O da o evde ders veriyordu. Kışın ortalarına kadar orada kaldık. Molla Haydar, Hazro'ya döneceğini ve Seyda Hacı Abdülfettah'ın yanında okuyacağını söyledi. Bizi aldı ve birlikte Hazro'ya gittik. Kendisi Seyda Hacı Abdülfettah'ın yanında ders alırken ben onun yanında “Sadullah-i Kebir” kitabını okuyordum. Molla Haydar, Hazro'da İşkar camiinde ders verdi.

1949 yılının baharında tekrar Zoqeyd köyüne gittim. “Sadullah-i Kebir” kitabının kalan kısmını Şeyh Haydarın oğlu Molla Mazhar'dan okudum. Zoqeyd köyünde bulunduğum sıralarda bir gün Molla Yusuf-i Bamitni geldi. Onun fazla tahsili yoktu. Özelliği, çok gezmesiydi, o okumaksızın kitapları ileri gidiyordu. Bize Veysel Karani'yi ziyaret etmenin bu sıralar çok güzel olduğunu, mayıs ayında insanların orayı çok ziyaret ettiğini söyledi, ziyarete birlikte gitmemiz için çok ısrar etti. O zamanlar okuduğumuz medresenin sorumlusu olan Şeyh Fudayl, medrese bölgesi dışına çıkmayı yasaklamıştı. Fakat M. Yusuf bizi gitmeye ikna etti Biz, Veysel Karani'ye gidip geldikten sonra Şeyh Fudayl neden kurallara uymadığımız konusunda bizi azarladı. Bizim de moralimiz bozuldu. Birkaç gün sonra Zoqeyd köyünden ayrıldık.

1949 sonbaharında tahsili ulum-i arabiye için tekrar arayışa başladım. O vakitler İsmail Hakkı Bey, orada ders versin diye Seyda Hacı Abdülfettah'ı Hezan'a götürmüştü. Hezanda bir iki talebesi vardı. Kendi kendime: “Önce Hezan'a giderim eğer yer bulursam orada, yoksa Karaz (Kocaköy)'e Molla İsmetullah hocanın yanına, eğer o da olmazsa Mermer köyüne gidip Molla Abdusselam Yalar'ın yanına, o da olmazsa Derviş Hasan köyünde bulunan amcam M. Tayfur'un yanına giderim diye karar verdim. Hezan köyüne gittim, orada Seyda-i Hacı'nin üç talebesi vardı, onlardan biri de M. Haydar Hatipoğlu idi. Orada talebelerin kalacağı yeterli yer olmadığından kalkıp Karaz'a gittim. M. İsmetullah hocanın yanında o sırada talebe yoktu, talebe olmayınca tayın (iaşe) yoktu. Oradan Mermer

köyüne gittim. Nereye gitsem orada “Suyuti” kitabını okuyacağım diye düşünüyordum. Mermer köyünde de okuma imkânı bulamayınca oradan Derviş Hasan köyüne gittim. Ali Bardaklı Molla Tayfur, kalmamı kabul etti ve başka talebelerim de var, dedi. 15 gün kadar ondan ders aldım, fakat “Suyuti” kitabı biraz ağır olduğundan hoca dersi vermekte zorluk çekiyordu. Ben de Diyarbakır’a gidip M. Zahid Yazıcı hocadan ders almak istedim. Zahid hoca, bana ders verebileceğini, fakat kalma ve iâşe için bir şey yapamayacağını belirtti. Ben daha önce Diyarbakır’da yerleşmiş olan bir akrabamızın evinde kalmak için izin istedim. Bunun üzerine tekrar Derviş Hasan köyüne gidip M. Tayfur hocadan izin isteyip bohçamı hazırladım. O zamanlar bavul, torba, çanta yoktu. Yola çıkınca kireç taşıyan bir kamyonu bindim. Diyarbakır’a Mardin kapı semtine ulaştık, orada bohçamı unutmuşum. Ulu cami civarına gelince bohçayı hatırladım Mardin kapı semtine uğradığımda kamyonu ve bohçamı göremedim. Civardakilere sordum; bohçayı kamyon şoförünün aldığını söylediler. Cizrelioğullarına ait olan kamyonun bağlı olduğu büroya gittim, şoför bana: “müjdemî ver, öyle bohçanı vereyim,” dedi. “Öğrenciyim, ders alıyorum, fazla param yok,” dediysem de fayda etmedi. O zaman 5 lira para vererek bohçamı aldım. Bohçamda pek değerli şeyler yoktu fakat “Suyuti” kitabı bohçamdaydı ve o zamanlar bu kitap piyasada zor bulunuyordu. Bu kitap için söz konusu parayı verdim.

“Suyuti” kitabını M. Zahid Yazıcı hocadan okumaya başladım. O kadar güzel ders veriyordu ki sanki o kitabı kendisi yazmış gibi anlatıyordu. Takriri çok güzeldi, dersinden zevk alıyordum. Birkaç lokanta bize talebe olduğumuz için ücretsiz yemek veriyordu. Birkaç ay kadar ders aldıktan sonra akrabamız evinde durum müsait olmadığından oradan ayrılmak zorunda kaldım. Ayrıldığımda 1950 yılının başlarıydı.

Bir Kürt atasözü olan “Bezza pisingê hatta kadinê” (Kedinin koşması, samanlığa kadardır) deyip amcamın yanına gitmek istedim. Ancak amcam ders okumak için yine Kurtalan’ın Gîrê – hamdê köyünde idi. Trene atlayıp oraya gittim. Orada epeyi talebe vardı. Gîrê – hamdê ile Zoqeyd arası yaya bir saatlik mesafeydi. Şeyh Cüneyd, bir hafta Zoqeyd bir hafta Gîrê – hamdê köyünde ders veriyordu. Daha önce Seâti köyünde olan evini buraya taşımıştı. Orada ders okumaya başladık etraf karlıydı. Köyüler talebeler için bol bol keklik avlıyorlardı. Çoğu zaman yemeğimiz pilav üstü keklikti. Halkımız o kadar fedakârdı ki kendi boğazından kesip talebelere yiyecek veriyordu. Kendileri o keklik etlerini yemiyorlar, faqilere veriyorlardı. Ben orada yarım kalan Suyuti kitabını amcamın yanında okumaya devam ettim. Fakat bir hafta orada bir hafta burada ders almak bize zor geliyor ve bizi dersten soğutuyordu.

1950 yılının bahar ayında ben ve bir arkadaşım M. Abdurrezak oradan ayrılmaya karar verdik. Fakat paramız az olduğu için Kurtalan’dan Diyarbakır’a kadar değil paramızın yettiği yere kadar ancak Bismil’in Sinan köyü istasyonuna kadar gelebildik ve gece orada indik. Biraz ileride bir köy vardı Gîrê Dimsê köyü orada bir kapıyı çaldık. Ev sahibi bizi misafir edip yemek hazırladı. Sonra sabah olunca Silvan’a doğru yaya olarak gittik.

Silvan’a ulaştığımızda Seyda Molla Hüseyin Küçük’ün evine gittik. Orada M. Mehdi Mistani ve arkadaşı M. Muhammed gibi birçok kişi orada bulunuyordu. Nurşin’li hazret ailesinden M. Mecid ve birçok talebe de oradaydı. O gece orada kaldık. Oradaki talebeler çok sevinçli idiler. O gün Silvan’a elektrik yeni bağlanmıştı. O zamanlar Silvan’da belediye başkanı Dr. Yusuf AZİZOĞLU idi. (daha milletvekili ve bakan olmamıştı.) O, Silvan’a Elektrik santrali getirmişti.

- Kaç yılında olmuştu bu olay?

- 1950 yılının Mart ayında. Sabah oradan kalkıp Hazro’ya yaya olarak 5 saatte gittik. Hazro’da birkaç gün kaldıktan sonra dayımın yanına gitmeye ve ondan ders almaya

karar verdim. Ben ve arkadaşım yaya olarak Lice`ye gittik. Dayım bize o sırada faqîlerinin bulunmadığını dolayısıyla kalacak yer ve tayın olmadığını söyleyerek M. Abdurrezak`dan kusura bakmamasını ve onu kabul edemeyeceğini söyledi. Benim için ise kendi evinde kalabileceğimi belirtti. Arkadaşım bir gece Lice`de kaldıktan sonra oradan ayrıldı.

Ben Mart başından Haziran başına kadar dayımın yanında kaldım. Suyuti kitabını onun yanında bitirdim. Ders verme tarzı çok güzeldi. Takriri çok hoştu. Yanında “*Minhac*” kitabını da okuyordum. O sırada yanında ders alan başka talebe yoktu yalnızdım. O sıralar genel seçimler yapıldı. Demokrat Parti iktidara geldi. Ve Lice`nin şu anki yolunu yapmaya başladılar. Şantiyeleri Fis ovasındaydı. Şantiyenin sorumlu mühendisi olan İzmirli Tevfik Bey, bir gün dayımın yanına geldi. “Ramazan ayı başladığı için bize bir imam gönder İmam bize ezan okusun ve günlük namazları ve teravîh namazını kıldırırsın biz maaşını vereceğiz,” dedi.

Dayım beni onunla beraber gönderdi. Birlikte Fis ovasındaki yol şantiyesine gittik. Ramazan ayı boyunca onlara bir ay imamlık yaptım. O zamanlar 17 yaşında idim. Bayram namazını da onlara kıldırıdıktan sonra bana: “Şimdi ay başı olmadığından 15 gün sonra gel senin ücretini verelim,” dediler. Oradan Hazro`ya gittim. 15 gün sonra tekrar Fis Ovasındaki şantiyeye giderek maaşımı aldım.

- Ne kadar aldınız hatırlıyor musunuz?

- 60 lira aldım. 1950 yılının Temmuz ayında 60 lira, bir işçinin bir aylık parasıydı. Beni de işçi olarak kaydetmişlerdi. Oradan Fis köyüne gittim. Fis köyünün imamı Molla Abdullah Düşünücü idi, orada fahri olarak imamlık yapıyordu. Oradan tekrar Hazro`ya döndüm.

- Hazro`ya geçici olarak mı gittiniz?

- Yok yazları ders okumuyordum. 2- 3 ay kadar yazın tatil yapıyorduk.

1950 yılının sonbaharında tekrar amcam ile beraber Zokeyd köyüne gittik. Seyda-i Şeyh Cüneyd bu sefer bir hafta boyunca Zokeyd köyünde, diğer hafta Seati köyünde ders veriyordu. Ben de “*Molla Cami*” kitabını okumaya başladım. O sene artık “talip” olmuşum. Dersi bana bizzat Şeyh Cüneyd veriyordu. Cami kitabının başından itibaren ders vermeye başladı, gayet güzel ders veriyordu. Dersi yavaş veriyordu. Fakat takriri güzeldi, dersinde bereket vardı, hattı (Arapça yazısı) çok güzeldi. Mart ayına kadar orada kaldık. Oradan Hazro`ya döndük. Ağustos ayında tatil yaptık. M. Derviş yazıcı ile birlikte Hanik Köyüne gittik. Seyda-i hâci orada idi. Talebesi yoktu, bizi görünce sevindi. Köylüler bize kalacak yer imkanı sağladılar ve ben Seyda`dan ders almaya başladım. *Molla Cami* kitabını okuyordum. Onun da takriri oldukça güzeldi ve dersinde bereket vardı. Bana ilk defa ders veriyordu. Sonbahar olunca Seyda-i Hâci, İsmail Hakkı Bey`den izin istedi ve: “Yaklaşık üç yıldır “Hezan” ve “Haniq” söylerinde kalıyorum. Doğru dürüst talebem yok, ders veremiyorum. İzin verirseniz ben Hazro`ya geri döneceğim,” dedi. İsmail Hakkı Bey izin verince, hemen evini topladı. Ev eşyaları derken fazla bir şey yoktu. Hepsini bir iki sergi idi. 1951 yılının Eylül ayında evini Hazro`ya getirdi.

Seyda-i Hâci: “ben bu yıl rahatsızım galiba ders veremeyeceğim,” dedi, zaman zaman bunu söylüyordu.

Ben ve M. Abdurrezzak bir araya geldik. Ne yapacağımızı düşünüyorduk. M. Abdulvahab-ı barawî babamın dostu idi. Daha önce bir müddet Hazro`da kalmıştı. Onun yanına gitmeyi düşündük. O sıralar gidip ders okuyacak bir yer bulamıyorduk. Ya Seyda yoktu, ya Seyda vardı talebe yoktu, ya talebe vardı yer yoktu, yahut yer vardı tayın yoktu. Velhasıl o zamanlar okuma imkânları kısıtlıydı.

Başka bir arkadaşımız da bize katıldı. üç kişi olduk, önce Diyarbakır'a gittik oradan bir kamyonun kasasına binerek Mardin'e, oradan yine kamyonla Savur'a gittik. Savur'dan Midyat'a doğru giderken Midyat'a bir saat mesafede yol üzerindeki bir köyde "Derizbin" köyünde kamyonu indik. O zamanlar motorlu araçlar oldukça azdı ve seyahat etmek için kamyon bile kolayca bulunamıyordu. Seyda'nın yanına gittik ve bize hoş geldiniz, dedi. Seyda'nın tabiatı biraz kapalıydı, fazla konuşmazdı, ancak bizi talebeliğe kabul etti.

- Barawi nerede :

- Barawi Bismil'e bağlı bir köydür. Hoca oralıydı. Derizbin ise Midyat'a bağlı bir köydür. O sıralar Derizbin'de hocalık yapıyordu. Derslere başladık. Tayınımız, darı ekmeği ve karpuz idi. Her gün aynı yemeği yiyorduk; darı ve karpuz.

Ben 15 gün sonra hem havaların soğuması sebebiyle hem de verilen tayın yüzünden sıkıldım. Arkadaşlarıma oradan ayrılmayı teklif ettim. Onlar gelmedi ve ben Seyda'dan izin alarak oradan ayrıldım. İyi ki de ayrılmışım. Çünkü Seyda-i Hacı tekrar ders vermeye başlamıştı. Onunda yanında "İsagoci", "hasan taki", "Fenari", "Kavl Ahmed" kitaplarını okuduk. Seyda-i Hacı o sene çok faqi kabul etti. Faqilerin sayısı oldukça fazlaydı. O sene Molla Ahmed-i Cevzi, M. Kutsi geldi. M. Ahmed benim ders arkadaşım oldu. Vücut Risalesi, Risale-i İstiare, Münazara gibi küçük hacimli kitaplar okuduk.

- O vakitler tayın'ı Hazro beyleri mi yoksa Hazro halkı mı veriyordu :

- Daha çok Hazro halkı veriyordu. Halkın verdiği yemekler beylerin verdiklerinden daha güzeldi. Beyler çorba veriyordu. Halk kendi yediğinden veriyordu. Halkın verdiği yemekler, et, pirinç ve sulu yemeklerdi.

Bir sene sonra Seyda-i Hacı bana faqilerin yanında kalmamı söyledi. Böylece ben de faqilere ders veriyordum. O dönemde M. Emin Bozarıslan da bizimle birlikte okuyordu. Ders alan birçok talebe vardı. Yaz olunca tatil yapıyorduk, derslere ara veriyorduk.

1954 yılının kış mevsiminde Seyda-i Hacı yine "ben hastayım ders veremeyeceğim," dedi, ben de ondan ders almaktan umudumu kestim. Diyarbakır'a gittim. M. Haydar Hatipoğlu, Diyarbakır Müftüsü M. Halil Özaydın'ın kızı ile evlenmişti. Vaizlik imtihanına girerek vaizliği kazanmıştı. Aynı zamanda kurşunlu camii imamı da olmuştu. Ben M. Haydar'a gidip "Senin seydan M. Said-i Cımzerqi'nin yanında okumak istiyorum," dedim. O zamanlar M. Haydar da kurşunlu camiinde talebe okutuyordu. Ondan talebeleri ile birlikte kalmak için izin istedim. M. Said, Palu camiinde görev yapıyordu. Kurşunlu camiinde talebelerle kaldım. Palu camiinde M. Said'den ders aldım. M. Said meşhur bir hoca idi. Seyda-i Hacı'nın seviyesinde sayılırdı.

- Onun yanında hangi kitabı okudunuz ?

- Muhtasarul-Me'ânî kitabını bahs kısmına kadar. Onun yanında okurken Seyda-i Hacı'nın tekrar talebe kabul ettiğini duydum. Beni kabul edip etmeyeceğini birileri vasıtasıyla sordurdum. O da gelebileceğimi bildirdi.

Bunun üzerine yeniden Hazro'ya döndüm ve kaldığım yerden ders almaya başladım. M. Abdullah Düşüncü o zaman yeni askerden gelmişti. Tahsilini eksik bırakmıştı. Seyda beni ve onu ders arkadaşı yaptı. "Muhtasarul-Ma'aî", "Şerh-ul Akaid-in Neseftiyye" kitabını ve "Cem-ul Cevami"'in birinci cildini birlikte okuduk. Mart 1956 tarihine kadar okumam devam etti. O tarihte askere gittim. Daha sonra M. Abdullah Düşüncü benden sonra

Seyda-i Hacı'nın "*Cem-ul Cevami*" kitabının ikinci cildini okutmadığını, artık verdiği dersin yeterli olduğunu söylediğini anlattı.

1958 Mart ayında askerlikten döndüm. Diyarbakır'da Körhat semtinde bulunan İstasyon camii imamlığı boşta idi. 2 Mayıs 1958 tarihinde imtihana girerek kazandım ve oraya atandım. Bir yıl kadar orada imamlık yaptıktan sonra 5 Mayıs 1959 tarihine Ankara'da Vaizlik- Müftülük imtihanına girip kazandım. 29 Eylül 1959 yılında Diyarbakır'ın Hani ilçesinde Müftü olarak göreve başladım. Diyarbakır'ın Hani, Hazro, Bismil, Kocaköy, Eğil, Çınar ve Silvan, Mardin'in Mazıdağı, Siirt'in Kozluk ve Muş'un Bulanık ilçesi olmak üzere Toplam 10 değişik ilçede müftülük ve arada Diyarbakır merkez vaizliği yaptım. Temmuz 2000 yılında Silvan müftülüğünden emekli oldum.

Hocam çok teşekkür ederiz.